

RIL 237-2-2010

Vesihuoltoverkkojen suunnittelu
mitoitus ja suunnittelu

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi Kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

Palautetta RILin julkaisuista voi antaa RILin kotisivuilta www.ril.fi kohdasta Julkaisut Muut palvelut.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYynti:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry
www.ril.fi/kirjakauppa

ISBN 978-951-758-521-7 (nid), ISBN 978-951-758-675-7 (pdf)
ISSN 0356-9403

Painopaikka: Grano Oy, 2020
2. painos

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Vesihuoltoverkostot ovat energia- ja liikenneverkostojen ohessa yhteiskuntamme peruspilareita, joiden kehittäminen ja ylläpito on turvallisuuden, terveellisyden ja taloudellisen hyvinvoinnin kannalta ensiarvoisen tärkeää. RIL on vuosien varrella julkaissut useita kirjoja vesihuoltojärjestelmien suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon, viimeksi käsikirjat *RIL 124 Vesihuolto I (2003) ja II (2004)*.

Vesihuoltoverkkojen mitoitukseen ja suunnitteluun on pitkään ollut tarve ajanmukaiselle ohjeelle. Kaupunkiliiton v. 1979 julkaisema *B 63 Vesijohtojen ja viemäreiden suunnittelu* on ollut hyvä työkalu, mutta sen sisältö on mm. mitoitusalähtökohtien ja suunnitteluprosessien osalta vanhentunut.

Vesi- ja viemärlaitosten yhdistyksen (VY) ehdotuksesta käynnistettiin hankkeen suunnitteluohjeiston laatimiseksi. Tavoitteena oli tuottaa ohje, joka perustuu tuoreisiin suunnittelumenetelmiin, uusimpaan tekniikkaan sekä nykyaikaisiin vesihuoltoverkkojen suunnittelun, toteutuksen ja ylläpidon ajatusmalleihin.

Ohje jakaantuu kahteen osaan:

- RIL 237-1-2010 Vesihuoltoverkkojen suunnittelu. Perusteet ja toiminnallisuus
  - RIL 237-2-2010 Vesihuoltoverkkojen suunnittelu. Mitoitus ja suunnittelu.
- Sarjaa täydennetään tarpeen mukaan.

Tämän osan, *RIL 237-2-2010 Vesihuoltoverkkojen suunnittelu. Mitoitus ja suunnittelu*, päätoimittaja ja pääkirjoittaja on Erkki Karttunen. Kirjoittajana on myös toiminut Matti Heikkinen. Työtä johtanut on erittäin aktiivinen ohjausryhmä, jonka kokoonpano on ollut: Tuomo Heinonen (pj), Jukka Yli-Kuivila, Kimmo Hell, Matti Heikkinen, Jukka Meriluoto, Mika Rontu, Erkki Karttunen ja Gunnar Åström (RIL, siht.). Työn alkuvaiheeseen osallistuivat myös Matti Ojala, Ilari Myllyvirta ja Ville Härmä. Johtoryhmän jäseninä ovat olleet Tuomo Heinonen (pj), Mika Rontu, Timo Heinonen, Erkki Karttunen ja Gunnar Åström (RIL, siht.). Julkaisun kuvat on piirtänyt Riikka Lappalainen.

Ohjetta ovat rahoittaneet Vesi- ja viemärlaitosten yhdistys, Maa- ja Vesitekniikan tuki ry, HSY Vesi sekä ryhmä vesilaitoksia.

Ohjeen luonnos on ollut laajalla lausuntokierroksella. Kiitämme ohjeen rahoittajia, kirjoittajia, lausunnonantajia sekä kaikkia muita ohjeen laadintaan osallistuneita tahoja, jotka ovat tiedoillaan ja kannanotoillaan mahdollistaneet tämän ohjeen syntymisen. Uskomme, että ohje tulee olemaan hyödyllinen ja merkittävästi edistämään vesihuoltoverkkojen suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa.

Kesäkuussa 2010

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Ralf Lindberg
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

JOHDANTO	9
MÄÄRITELMÄT	10
1. VESIJOHTOVERKON MITOITUS	15
1.1 Mitoitusperusteet, vedenkulutus ja sen vaihtelut	15
1.1.1 Ennusteet ja liittymisaste	15
1.1.2 Asutus, palvelutoiminta ja teollisuus	15
1.1.3 Ominaiskäyttö ja yksikkökäytöt	15
1.1.4 Vedenkäytön vaihtelut	22
1.1.5 Mitoitusvesimäärät	24
1.2 Mitoitusehdot ja toiminnalliset vaatimukset	26
1.2.1 Painetasot yleisesti	26
1.2.2 Kiinteistöjen edellyttämä painetaso	27
1.2.3 Palontorjunnan edellyttämä painetaso	28
1.2.4 Virtausnopeudet, painehäviöt ja painevaihtelut	29
1.2.5 Paineiskut	31
1.3 Järjestelmän mitoittaminen	31
1.3.1 Järjestelmän rakennevaihtoehdot	31
1.3.2 Verkkojen mitoitus	33
1.3.2.1 Mitoituksen yleisiä lähtökohtia	33
1.3.2.2 Mitoituksen vedenkäyttötilanteet	33
1.3.2.3 Mitoituslaskelmien suoritus	34
1.3.2.4 Putkivirtauksen häviöiden laskeminen	35
1.3.3 Mallinnus ja toiminnallinen suunnittelu	37
1.3.4 Siirtolinjojen mitoitus	40
1.3.5 Vesisäiliöiden mitoitus	41
1.3.6 Pumppaamojen mitoitus	43
2. VIEMÄRIVERKON MITOITUS	45
2.1 Mitoitusperusteet	45
2.1.1 Asutuksen ja palvelutoiminnan jätevedet	45
2.1.2 Teollisuuden jätevedet	45
2.1.3 Jätevesivirtaaman laskeminen	45
2.1.4 Vuotovedet	47
2.1.5 Viemärin mitoitusvirtaamat	48
2.2 Järjestelmän mitoittaminen	49
2.2.1 Mitoitusehdot	49
2.2.2 Viettoviemärin koon mitoitus	49
2.2.3 Viettoviemärin huuhtoutumisen tarkistaminen	49
2.2.4 Viettoviemärin mitoitus esimerkki	54
2.2.5 Viemäriverkon mallinnus	55
2.2.6 Paineviemärin mitoitus	57
2.2.7 Siirtoviemäriin mitoitus	60
2.2.8 Kiinteistökohtaisen paineviemärijärjestelmän mitoitus	62
3. VESIJOHTOVERKON RAKENNE JA VARUSTEET	65
3.1 Vesihuoltoverkon tuotehyväksyntä	65

3.2	Vesijohtojen sijoittaminen	66
3.3	Laitteiden sijoittaminen	67
3.4	Putkimateriaalit	68
3.4.1	Yleistä	68
3.4.2	Putkien valintaperusteista	69
3.4.3	Putkiin tehtävät merkinnät	71
3.4.4	Putkijohtojen liitostyypit	71
3.4.5	Vesijohdon kulmat ja liitosyhteet	71
3.4.6	Muoviputket	73
3.4.7	SG-valurautaiset paineputket	75
3.4.8	Teräsputket	75
3.4.9	Muut putket	76
3.5	Vesijohtojen varusteet ja laitteet	77
3.5.1	Yleistä	77
3.5.2	Sulkuventtiilit	78
3.5.3	Paineenalennusventtiilit	79
3.5.4	Yksisuuntaventtiilit	80
3.5.5	Vedenjakelujärjestelmän valvontalaitteet	81
3.5.6	Ilmanpoistoventtiilit	82
3.5.7	Vesijohtoverkon laitekaivot	83
3.5.8	Tonttijohto - muut liittymät	84
3.5.9	Palopostit ja sammutusvesiasemat	84
3.5.10	Vesipostit	85
3.5.11	Huuhteluhaarat	86
3.5.12	Tyhjennyshaarat	87
3.6	Vesijohdon tukeminen	87
3.6.1	Tukemisen tarve ja tuentatavat	87
3.6.2	Tuennan mitoitus	88
3.7	Lämpöeristäminen	93
3.7.1	Yleistä	93
3.7.2	Eristysaineet	94
3.7.3	Lämpöeristyksen käyttökohteet	96
3.7.4	Kaapelilämmitys	97
3.8	Erityiskohteet	98
3.8.1	Tunneliasennukset	98
3.8.2	Tilapäiset johtoasennukset	98
4.	VIEMÄRIVERKON RAKENNE JA VARUSTEET	99
4.1	Viemärin ja laitteiden sijoittaminen	100
4.2	Korkeusasema	101
4.3	Putkimateriaalit	102
4.3.1	Muoviputket	103
4.3.2	Betoniputket	104
4.3.3	Valurautaputket	105
4.4	Viemäreiden laitteet	106
4.4.1	Tarkastuskaivot	106
4.4.2	Tarkastusputki	106
4.4.3	Kansistot	110
4.4.4	Tonttiliitynnät	111
4.4.5	Viemäreiden tuuletus	112

4.4.6	Kaasunpoistorakenteet	113
4.4.7	Viemäristön ylivuotorakenteet	114
4.5	Vesistöön asennettavat viemärit	115
4.5.1	Sukellusviemärit	115
4.5.2	Vesistöön asennettavat paine johdot	116
4.5.3	Purkuputket	116
4.6	Viemärihajujen hallinta	117
5.	VESIHUOLTOVERKKOJEN SUUNNITELMAT	119
5.1	Yleissuunnittelu	119
5.1.1	Lähtökohdat	119
5.1.2	Nykyisen vesihuollon selvitys	119
5.1.3	Ennusteet ja mitoitusarvot	120
5.1.4	Muut lähtötiedot	121
5.1.5	Vaihtoehtoiset kehittämiskäsit	121
5.1.6	Yleissuunnitelman sisältö	121
5.2	Rakennussuunnittelu	123
5.2.1	Pääsisältö ja vaiheet	123
5.2.2	Perustiedot	124
5.2.2.1	Yleissuunnitelman tarkastus	124
5.2.2.2	Kartta-aineisto ja maankäyttösuunnitelmat	124
5.2.2.3	Johdot ja maanalaiset rakenteet	125
5.2.2.4	Suojelukohteet	125
5.2.3	Alustava linjaus ja maastotutkimukset	125
5.2.3.1	Alustava linjaus karttatyönä	125
5.2.3.2	Tutkimusohjelma	125
5.2.3.3	Mittaukset ja maastomalli	126
5.2.3.4	Maaperätutkimukset	126
5.2.4	Mitoituksen ja toiminnallisen suunnittelun tarkistus	127
5.2.5	Johtolinjan suunnittelutyö ja laadittavat asiakirjat	127
5.2.6	Tietokoneavusteinen verkkosuunnittelu	128
5.2.7	Putkilinjojen geotekninen suunnittelu	129
5.2.7.1	Yleistä	129
5.2.7.2	Perustamisen suunnittelu	129
5.2.7.3	Kaivantojen suunnittelu	130
5.2.8	Liikenneväyläalustusten suunnittelu	130
5.2.9	Vesistöalustusten suunnittelu	131
5.3	Verkkosaneerausten suunnittelu	132
6.	INVESTOINTIEN KANNATTAVUUDEN ARVIOINTI	135
6.1	Investointilaskelmien perusteet	135
6.1.1	Hankintakustannus	135
6.1.2	Käytönaikaiset tuotot ja kustannukset	136
6.1.3	Laskentakorko	136
6.1.4	Investoinnin poistoaika	136
6.1.5	Jäännösarvo	137
6.2	Laskentamenetelmät	137
6.2.1	Nykyarvomenetelmä	137
6.2.2	Annuiteettimenetelmä	138
6.2.3	Sisäisen koron menetelmä	138

6.2.4	Takaisinmaksuajan menetelmä	138
6.2.5	Vesihuoltoverkkojen investointilaskelmien periaatteet ja lähtökohdat	138
6.3	Laskentamenetelmien vertailu	139
6.3.1	Yleistä	139
6.3.2	Laskentamenetelmän valinta vesi- ja viemärilaitoshankkeiden kustannusvertailussa	140
6.4	Yksiköt, yksikkökustannukset ja kustannusten erittely	141
6.4.1	Yleistä	141
6.4.2	Yleissuunnitelmaan perustuvat vedenjakelujärjestelmä- ja viemärintihankkeet	141
6.4.3	Investointien yksiköt ja yksikköhinnat	141
6.4.4	Varsinaisten käyttökustannusten yksiköt ja yksikkökustannukset	142
6.4.5	Yksikköhintatietojen hankinta	142
6.4.6	Vesihuoltoverkkojen yksityiskohtaiseen suunnitelmaan perustuvat hankkeet	142
6.4.6.1	Yleistä	142
6.4.6.2	Vesijohto- ja viemärihankkeiden litterointi ja yksiköiden laskenta	143
6.4.6.3	Yksikkökustannusten määrittäminen	143
	LIITTEET	145
	LIITE 1. Colebrookin nomogrammi, $k = 0,2 \text{ mm}$	145
	LIITE 2. Colebrookin nomogrammi, $k = 1,0 \text{ mm}$	146
	LIITE 3. Piirustusmerkinnät	147
	LIITE 4. Vesihuoltolaitteiden sijoitusmerkkejä	148
	LIITE 5. Malli vedenjakelujärjestelmän yleissuunnitelman selostuksesta	150
	LIITE 6. Vesihuoltolinjan pituusleikkaus	153
	LIITE 7. Ylivuotokynnyksen hydraulinen mitoitus	155
	LIITE 8. Sukellusviemäriin hydraulinen mitoitus	157
	LIITE 9. Euron nykyarvo	158
	VIITELUETTELO	159

Ilmoittajat

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

Kiuru & Rautiainen Oy
KWH Pipe Oy
Pipelife Finland Oy
Pöyry Finland Oy
Uponor Suomi Oy
WSP Finland Oy